

Literatūra 5.–9. klasei

Mācību priekšmeta programmas paraugs speciālo izglītības programmu īstenošanai

Atbildīgā par izdevumu Iveta Mantromoviča

ISEC redakcija

Satura rādītājs

Ievads.....	2
Mācību priekšmeta mērķis un uzdevumi.....	3
Mācību saturs.....	4
5. klase.....	4
6. klase.....	6
7. klase.....	9
8. klase.....	13
9. klase.....	16
Mācību sasniegumu vērtēšanas formas un metodiskie paņēmieni.....	19
Mācību satura apguvei izmantojamo mācību līdzekļu un metožu uzskaitījums.....	21
Mācību līdzekļi.....	21
Mācību metodes.....	21

Ievads

Mācību priekšmeta “Literatūra” programmas paraugs (turpmāk – programma) veidots atbilstoši Latvijas Republikas Vispārējās izglītības likumam un Valsts standarta pamatizglītībā un pamatizglītības mācību priekšmeta “Literatūra” standartā izvirzītajiem galvenajiem mērķiem un uzdevumiem, ievērojot speciālās pamatizglītības programmā izglītojamajiem ar garīgās attīstības traucējumiem izvirzītos mērķus un uzdevumus.

Programma ir veidota, lai īstenotu speciālās izglītības programmas izglītojamajiem ar viegliem garīgās attīstības traucējumiem.

Programma ir speciālās izglītības programmas sastāvdaļa, kuru veido mācību priekšmeta mērķi un uzdevumi, mācību saturs, mācību satura apguves secība un apguvei paredzētais laiks, mācību sasniegumu vērtēšanas formas un izmantojamo mācību līdzekļu un metožu uzskaitījums.

Piedāvātajai programmai ir ieteikuma raksturs. Katrs pedagogs var veidot savu mācību priekšmeta programmu vai konkretizēt un papildināt šīs programmas mācību saturu, tā apguves secību, mācību metodes, izmantojamās mācību līdzekļus utt., piemērojot izglītojamo spējām un vajadzībām.

Programma veidota, paredzot “Literatūras” mācīšanai trīs stundas nedēļā. Katrai tēmai dotais mācību stundu skaits ir nosacīts. Programmā norādītie literārie darbi, kuri izmantojami mācību satura apgūvē, var tikt mainīti pēc pedagoga ieskatiem un izglītības iestādē pieejamajiem literārajiem darbiem.

Mācību plānā latviešu valoda un literatūra ir viens mācību priekšmets, tomēr pamatskolai ir veidotas atsevišķas programmas satura daļas latviešu valodai un literatūrai, jo pamatskolas klasēs literārā darba apgūvē tiek veidots izglītojamā priekšstats par literatūru kā vārda mākslu un tās saikni ar citām mākslām. Pilnvērtīgai izglītojamā attīstībai ir svarīgi programmā ietvert nozīmīgas daiļliteratūras un ētiskās vērtības. Literatūras stundās jāorientējas ne tikai uz literatūras satura izpratni un analīzi, bet arī uz izglītojamo pieredzes rosināšanu.

Mācību priekšmeta mērķis un uzdevumi

Mācību priekšmeta mērķis

Attīstīt izglītojamo lasītprasmi un lasīšanas intereses, spēju uztvert literatūru kā vārda mākslu, saskatīt tajā ētiskas un estētiskas vērtības, veicināt izglītojamo emocionālo attīstību un radošu pašizpausmi.

Mācību priekšmeta uzdevumi

Mācīt saskatīt literatūras saikni ar citām mākslām, attīstīt izglītojamo vērtēšanas un salīdzināšanas prasmes, sekmēt izglītojamo radošuma attīstību.

Veicināt izglītojamo lasīšanas kultūras pilnveidi, rosināt interesi par savu un citu tautu literatūru un folkloru.

Bagātināt izglītojamo aktīvo vārdu krājumu, rosināt viņus izpaust savas domas skaidrā un skaistā valodā.

Attīstīt izglītojamajiem mācīšanās prasmes, izmantojot mācību līdzekļus.

Mācīt izglītojamos izmantot dažādus informācijas avotus un attīstīt izglītojamo mācīšanās prasmes.

Mācību saturs

5. klase

Tēma	Stundu skaits	Temats	Mācību darbības un vēlamais rezultāts
Cilvēka valoda	4	Valodas rašanās un attīstība Latviešu valoda citu tautu valodu vidū	Veido priekšstatu par valodas rašanos un attīstību gadsimtu garumā. Ir elementāras zināšanas par mūsu tautas vēsturi.
Latviešu folklorā	30	Tautasdziesmas Sadzīves pasakas Teikas Mīklas Sakāmvārdi Spēles un rotaļas	Ir pamatzināšanas par latviešu tautas folkloru. Apgūst ētikas un estētikas pamatus. Pastāsta par skaisto dabā un sadzīvē. Vingrinās izteikt savas izjūtas, pārdzīvojumus un attieksmi pret lasīto. Mācās atšķirt tautasdziesmu, pasaku, stāstu, sakāmvārdu, mīklu, dzejoli.
Cittautu folklorā Citu tautu dzīves tikumi	10	Lietuviešu tautas folklorā Igauņu tautas folklorā Krievu tautas folklorā	Ir elementāras zināšanas par cittautu folkloru. Attīsta lasīšanas tehniku, mācās lasīt pareizi, apzināti un izteiksmīgi, ievērojot pieturzīmes.
Latviešu pasaku lugas	13	A. Brigaderes pasaku luga "Sprīdītis" Lasīšana lomās	Ir pamatzināšanas par latviešu pasaku lugām. Inscenē pasaku. Vingrinās apzināti lasīt balsī, klusām. Mācās lasīt lomās – tekstā attēloto personu runu lasa izglītojamie. Lasot tekstu, mācās uztvert galveno domu, atšķirt labo no ļaunā.

Tēma	Stundu skaits	Temats	Mācību darbības un vēlamais rezultāts
Latviešu rakstnieku darbi	12	K. Skalbe "Kaķīša dzirnavas" E. Birznieks-Upītis "Nīnas pasaciņas"	Mācās klausīties, saprast cita runu un par dzirdēto uzdot jautājumus. Paplašina vārdu krājumu. Mācās domāt, vērtēt cilvēku raksturus, viņu rīcību un izturēšanos.
Mūsdienu latviešu rakstnieku darbi bērniem	18	Dažādu literāro darbu fragmenti: M. Rungulis "Taksis Maksis", I. Zandere "Māsa un brālis", M. Cielēna "Kaskabatis meklē burtus", Viks "Pāri zaļajiem vilņiem"	Ir iepazīties ar populārākajiem mūsdienu latviešu rakstnieku darbiem. Mācās orientēties tekstā, ar pedagoga palīdzību sadalīt tekstu daļās. Apzināti lasa, atbild uz jautājumiem par izlasīto tekstu. Mācās veikt izlases lasīšanu, kur izglītojamais atrod teikumus, kas raksturo kādu personu, sameklē īsus fragmentus, izteicienus, dabas ainavu aprakstus.
Fragmenti no populāriem cittautu rakstnieku darbiem	9	Darbu fragmenti no Ē. Kestnera darbiem "Divas Lotiņas", "Punktiņa un Antons"	Iepazīst populārākos cittautu rakstnieku darbu fragmentus, mācās izprast sižetu, vērtēt notikumus un varoņu rīcību.
Gada ritējums latviešu dzejnieku dzejoļos Latviešu tautas tradīcijas, ieražu svētki	9	Gadalaiki, pārmaiņas dabā Gads, mēneši, nedēļas, dienas	Mācās norunāt no galvas īsus dzejoļus.

6. klase

Tēma	Stundu skaits	Temats	Mācību darbības un vēlamais rezultāts
Folklorā Latviešu tautasdziesmas	15	Tautasdziesmas par dabu un tās skaistumu Tautasdziesmas par kokiem, putniem un dzīvniekiem Tautasdziesmas par debess ķermeņiem Tautasdziesmas par ūdeņiem	Ir pamatzināšanas par folkloru kā tautas sacerējumiem. Pazīst tautasdziesmu, saprot, kā tautasdziesma atšķiras no dzejoļa. Zina, ka tautasdziesmām ir melodijas un tās senatnē vienmēr tikušas dziedātas. Ir pamatzināšanas par tautasdziesmām, kuras apdzied apkārtējo dzīvo un nedzīvo dabu, mācot to saudzēt un mīlēt. Izsaka savu viedokli par cilvēka saikni ar dabu. Mācās pareizi lasīt tautasdziesmas un skandēt tās, ievērojot tautasdziesmu ritmu. Pievērš uzmanību tautasdziesmu tēlainajai valodai, ar pedagoga palīdzību atrod un novērtē vienkāršākos tēlainās izteiksmes līdzekļus (salīdzinājumus).
Latviešu tautas pasakas	8	Dzīvnieku pasakas Galvenie pasaku tēli Stāstījuma veidošana	Ir pamatzināšanas par pasakām kā tautas mutvārdu daiļrades sacerējumiem, to fantastiku un saistījumu ar reālo dzīvi. Lasa un klausās pasakas, mācās uztvert, saprast un pastāstīt tās. Ir iepazinies ar dzīvnieku pasakām, raksturo pasaku tēlus – cilvēkus un dzīvniekus – un to attiecības. Uztver dzīvnieku pasakām raksturīgās likumsakarības. Cenšas lasīt un atstāstīt pasaku attiecīgā intonācijā. Mācās izteikt savu attieksmi pret lasīto. Vingrinās pastāstīt lasīto loģiskā secībā.

Tēma	Stundu skaits	Temats	Mācību darbības un vēlamais rezultāts
Teikas	6	Teikas par dzīvniekiem Teikas par cilvēku un cilvēka mūžu Teikas par debess ķermeņiem	Ir pamatzināšanas par teikām, mācās izprast teikas galveno domu. Lasa un stāsta teikas.
Sakāmvārdi Mīklas Anekdotes	4	Sakāmvārdi par darbu Latviešu tautas mīklas Mīklu sacerēšana Anekdotes par skolas dzīvi, savstarpējām attiecībām	Mācās izprast vienkāršus sakāmvārdus. Min mīklas un uzdod tās klases biedriem. Lasa, mācās izprast anekdotes un pastāstīt tās par skolas dzīvi .
Cittautu pasakas	6	Lietuviešu tautas pasakas Igauņu tautas pasakas Krievu tautas pasakas	Iepazīstas ar cittautu pasakām. Zina, ka katrai tautai ir savi folkloras sacerējumi. Lasa cittautu pasakas un salīdzina tās ar latviešu tautas pasakām.
Latviešu tautas literārās pasakas Cittautu literārās pasakas	30	G. Kroļļis “Pētergaiļa pasakas” A. Sakse “Pasakas par ziediem” I. Ziedonis “Krāsainās pasakas” Š. Perro pasakas H. K. Andersena pasakas Brāļu Grimmu pasakas	Veido priekšstatu par literārām pasakām, zina, ka literārā pasaka ir autora radīts literārs darbs. Lasa pasaku, saprot pasakas galveno domu, izstāsta atsevišķus notikumus. Pauž savu viedokli par pasakas notikumiem un varoņu rīcību.

Tēma	Stundu skaits	Temats	Mācību darbības un vēlamais rezultāts
Stāsts Luga	20	Latviešu autoru darbi Darbu fragmenti no A. Brigaderes “Anneles stāsti”, “Maija un Paija” Darbu fragmenti no J. Jaunsudrabiņa darbiem u. c. pēc pedagoga izvēles	Ir priekšstats par to, kas ir literatūra. Ir iepazinies ar stāstu, saprot tā atšķirību no pasakas. Saprot stāsta saturu, cenšas izklāstīt to loģiskā secībā. Ir elementāras zināšanas par lugu, tās pazīmēm, zina, ka lugas iestudē teātrī. Mācās izteiksmīgi lasīt lomās, raksturo darbojošās personas. Noskatās lugas iestudējumu vai fragmentus no televīzijas uzveduma vai noklausās radio teātra ierakstu.
Fragmenti no populāriem cittautu rakstnieku darbiem	10	Darba fragmenti no O. Preislera “Mazā raganiņa” Darbu fragmenti no citu autoru darbiem pēc pedagoga izvēles	Iepazīst populārākos cittautu rakstnieku darbu fragmentus, mācās izprast sižetu, vērtēt notikumus un varoņu rīcību.
Dzeja	6	Latviešu autoru bērnu dzeja Mūsdienīgi bērnu dzejoļi	Ir pamatzināšanas par saistītā valodā rakstītu tekstu. Saprot dzejoļa uzbūvi, saprot jēdzienu “pants”. Iepazīst latviešu dzejnieku dzejoļus bērniem. Mācās ar pedagoga palīdzību izprast dzejoļa tematiku, pateikt dzejoļa galveno domu. Mācās izteiksmīgi lasīt dzejoļus. Norunā no galvas vienkāršākos dzejoļus.

7. klase

Tēma	Stundu skaits	Temats	Mācību darbības un vēlamais rezultāts
Latviešu tautasdziesmas K. Barons un Dainu skapis	15	Tautasdziesmas par ģimeni Darba tikums tautasdziesmā K. Barona loma Tautasdziesmu vākšana	Zina, ka folklorā ir tautas mutvārdu sacerējumi, nosauc folkloras sacerējumus, salīdzina un atšķir tos. Saprot folkloras rašanās senumu un tās nozīmi latviešu zemnieka dzīvē. Ir pamatzināšanas par tautasdziesmu vākšanu, zina K. Barona nozīmi tautasdziesmu vākšanā. Ir iepazinies ar tautasdziesmās attēlotajām attiecībām ģimenē un darba tikumu, mūsu senču dzīves gudrību un tikumiem. Izsaka savas izjūtas, pārdzīvojumus un attieksmi pret lasīto. Mācās novērtēt tautasdziesmu valodu, ar pedagoga palīdzību atrod un saskata atsevišķus tēlainās izteiksmes līdzekļus.
Latviešu tautas pasakas	12	Sadzīves pasakas Stāstījuma veidošana	Mācās izprast sadzīves pasakās attēlotās attiecības, uztver tajās ietvertu tautas gudrību un asprātību. Izsaka savu attieksmi pret lasīto. Lasa pareizi, apzināti un izteiksmīgi, ievērojot pieturzīmes un izsakot saturu ar balsis intonācijas palīdzību. Atstāsta izlasīto sakarīgā un loģiskā secībā, cenšas stāstīt asprātīgi, ar humora izjūtu.
Latviešu tautas teikas	6	Teikas pazīmes	Mācās pazīt raksturīgākās teiku pazīmes, atšķirt teikas no pasakām un prot pastāstīt, uzsverot būtiskāko teikā.

Tēma	Stundu skaits	Temats	Mācību darbības un vēlamais rezultāts
Latviešu tautas sakāmvārdi Parunas Mīklas	4	Sakāmvārda skaidrojums Mīklās ietvertās līdzības	Ir iepazinies ar sakāmvārdos izteikto pārnesto nozīmi, mācās saprast to un izskaidrot. Saskata mīklās ietvertās līdzības ar atminamo priekšmetu, min mīklas, vingrinās mīklu veidošanā. Mācās pastāstīt anekdoti, saglabājot anekdotes jēgu.
Cittautu pasakas	8	Dažādu tautu pasaku galvenie motīvi Kopīgais un atšķirīgais dažādu tautu pasakās Galvenie tēli	Pastāsta, kā tautas pasakās atklājas tās dzīvesveids, paražas, raksturīgi dabas apstākļi, augi un dzīvnieki. Saskata pasakā tautas gudrību un atziņas. Stāstot lasīto, cenšas izmantot pasakas raksturīgākos vārdus un izteicienus.
Latviešu literārās pasakas	14	A. Sakse “Pasakas par ziediem” S. Kaldupes pasakas K. Skalbes pasakas Mūsdienu autoru – A. Žīgures un M. Putniņa – pasakas	Ir pamatzināšanas par literārajām pasakām, zina, ka tās ir autora radīts literārs darbs, saskata kopīgo literārajās un tautas pasakās. Ir iepazinies ar latviešu populārākajām literārajām pasakām un to autoriem. Mācās pateikt pasakas galveno domu, izstāstīt atsevišķus notikumus. Raksturo literāros varoņus, to rīcību, izsaka savu attieksmi pret to. Mācās ar pedagoga palīdzību tekstu sadalīt daļās, veidot vienkāršu plānu, stāstīt tekstu pēc plāna.
Cittautu literārās pasakas	12	Š. Perro pasakas H. K. Andersena pasakas Brāļu Grimmu pasakas	Iepazīst cittautu populārākās literārās pasakas un to autorus. Mācās pateikt pasakas galveno domu, izstāstīt atsevišķus notikumus. Raksturo literāros varoņus, to rīcību, izsaka savu attieksmi. Mācās ar pedagoga palīdzību tekstu sadalīt daļās, veidot vienkāršu plānu, stāstīt tekstu pēc plāna.

Tēma	Stundu skaits	Temats	Mācību darbības un vēlamais rezultāts
Stāsts Luga Pasaku luga	15	Latviešu autoru – J. Jaunsudrabiņa, J. Klīdzeja, V. Belševicas, D. Zigmontes – darbu fragmenti Fragmenti no populāriem cittautu rakstnieku darbiem	Mācās emocionāli uztvert literāru darbu un paust savus pārdzīvojumus, ko radījis daiļdarbs. Zina, kas ir stāsts. Zina atsevišķus latviešu rakstniekus un to darbus. Lasa īsu stāstu vai stāsta fragmentu. Atrod stāstā tēlu raksturojumu vai aprakstu, saprot stāsta tēlu izjūtas, prot par tām pastāstīt. Zina, kas ir luga un tās iezīmes. Zina pasaku lugu autorus, veido priekšstatu par fantāzijas un dzīves īstenības kopumu pasaku lugā. Lasa lomās, cenšas iejusties tēlos, klausās lugu fragmentu klasesbiedru, pedagoga lasījumā vai audio ierakstā. Vingrinās aprakstoši stāstīt par lugas varoņiem.
Fragmenti no populāriem cittautu rakstnieku darbiem	15	Fragmenti no A. Lindgrēnes “Karlsons, kas dzīvo uz jumta”, “Grāmata par Pepiju Garzeķi” Fragmenti no Ē. H. Porteres “Polianna”	Ir pamatzināšanas par ievērojamākajiem cittautu rakstniekiem un valstīm. Orientējas literārā darba sižetā un tēlos, prot izzināt literāram tēlam raksturīgākās iezīmes. Meklē svarīgākās atziņas literārajos darbos. Vingrinās veidot vērtējošu stāstījumu.
Fabula	6	I. Krilova “Sisenis un skudra”, “Līdaka, gulbis un vēzis” vai fabulas no D. Cikarelli krājuma “Apslēptā manta” (pēc Ēzopa fabulu motīviem)	Ir elementāras zināšanas par fabulu – dzejas formā sacerētu darbu. Pastāsta par fabulas saistību ar dzīvnieku pasakām. Pastāsta par fabulās raksturīgo ironiju vai humoru.

Tēma	Stundu skaits	Temats	Mācību darbības un vēlamais rezultāts
Dzeja	6	Dzejas valoda Dzejoļu izlases Dzejoļu deklamēšana	<p>Ir elementāras zināšanas par dzeju, par saistīto valodu, tēlaino izteiksmi un pārnesto nozīmi dzejā.</p> <p>Vingrinās savu spēju robežās izteiksmīgi lasīt un norunāt no galvas dzejoļus.</p> <p>Mācās orientēties dzejas grāmatās, prot grāmatās sameklēt dzejoli atbilstoši tematikai, iemācās dzejoli pēc savas izvēles.</p>

8. klase

Tēma	Stundu skaits	Temats	Mācību darbības un vēlamais rezultāts
Folklorā K. Barons, tautasdziesmu vākšana	12	K. Barons Dainu skapis Latviešu tautasdziesmas par darbu, darba tikumu	Nosauc vienkāršākos folkloras žanrus. Ir priekšstats par folkloras vācējiem un to darbību. Saprot folkloras saglabāšanas vēsturi un tās kultūrvēsturisko nozīmi. Zina tautasdziesmu tematiku, vērtē tautasdziesmas arī kā informācijas avotu, veido priekšstatu par senajiem darba veidiem, salīdzina tos ar mūsdienām. Novērtē latviešu tautasdziesmās pausto darba tikumu.
Latviešu tautas pasakas	10	Latviešu tautas brīnumpasakas Pasaku tēli un varoņi Stāstījuma veidošana pēc plāna	Ir pamatzināšanas par brīnumpasakām, pasaku fantastiku un brīnumpasaku tēliem. Mācās saskatīt brīnumpasaku raksturīgākās iezīmes. Saskata labo un ļauno spēku sadursmi un izjūt gandarījumu par labo spēku uzvaru, spēj novērtēt, kā pasakās tiek atalgots labs darbs. Raksturo pasaku varoņus, salīdzina to rīcību un izsaka savu attieksmi pret tiem. Spēj atstāstīt pasaku vai pasakas fragmentus.
Latviešu tautas teikas	7	Teikas par dzīvniekiem Sadzīves teikas	Atšķir teikas no pasakām. Zina teiku būtiskākās iezīmes. Raksturo teiku varoņus, salīdzina to rīcību.

Tēma	Stundu skaits	Temats	Mācību darbības un vēlamais rezultāts
Latviešu tautas sakāmvārdi Anekdotas Mīklas	6	Sakāmvārdu skaidrojumi Sadzīves anekdotas Mīklu sacerēšana	Pazīst folkloras sacerējumus – sakāmvārdus, mīklas un anekdotas. Spēj pateikt mācītos sakāmvārdus. Mēģina izprast, kādu novērojumu dzīvē vai dabā sakāmvārds skaidro. Stāsta anekdotas.
Cittautu pasakas	10	Pasaku dažādība Dažādu tautu pasaku varoņi Kopīgais un atšķirīgais dažādu tautu pasakās	Saskata cittautu pasakās kopīgo un atšķirīgo ar latviešu tautas pasakām, vērtē cittautu pasaku sižetu īpatnības, tēlus un izteiktās atziņas. Stāsta pasaku, izmantojot nozīmīgākos vārdus un izteicienus, kas raksturo notikumus un galvenās darbojošās personas.
Literārās pasakas	18	A. Sakses “Laimas kalējs” Mūsdienu autoru literārās pasakas Cittautu literārās pasakas	Zina literārās pasakas pazīmes, populārākās pasakas un to autorus. Ir sapratne par fantāzijas un dzīves īstenības savijumu pasaku lugā. Izteiksmīgi lasa pasaku, saprot pasakas galveno domu, izstāsta atsevišķus notikumus. Mācās atrast tekstā kāda objekta vai tēla aprakstu. Iesaistās pārrunās par literāro varoņu raksturu, rīcību, izsaka savas domas par ētiskiem jautājumiem – draudzību, nesavtību utt. Veido pasakas plānu.

Tēma	Stundu skaits	Temats	Mācību darbības un vēlamais rezultāts
Luga Stāsts	16	<p>A. Brigaderes pasaku luga “Lolitas brīnumputns” vai Raiņa “Zelta zirgs”</p> <p>Latviešu autoru – J. Akurātera, A. Brigaderes, R. Blaumaņa – darbu fragmenti</p> <p>Vērtējoša stāstījuma veidošana.</p>	<p>Zina lasītos literāros darbus un to autorus.</p> <p>Zina, kas ir stāsts, romāns, luga.</p> <p>Saprot literārā darba tematiku, tās saistību ar noteiktiem vēsturiskiem notikumiem, vērtībām.</p> <p>Izsaka savu viedokli un iesaistās sarunās par literārā darba saturu un tajā ietvertajām vērtībām.</p> <p>Veido vērtējošu stāstījumu.</p>
Fragmenti no populāriem cittaustu rakstnieku darbiem	18	<p>Darbu fragmenti no A. Lindgrēnas darbiem: “Mēs – Sālsvārns salas vasarnieki”, “Ronja – laupītāja meita”</p> <p>Darba fragmenti no J. Freja “Trakā klase”</p>	<p>Ir iepazinies ar literāru darbu pielietojumu citā mākslas veidā (mūzikā, kino, animācijā).</p> <p>Veido vērtējošu stāstījumu.</p>
Dzeja	8	<p>Dzejas pazīmes</p> <p>Ievērojamākie latviešu dzejnieki</p> <p>Dzejoļu temati</p>	<p>Zina, kas ir dzeja, var nosaukt dažas dzejas pazīmes.</p> <p>Pazīst ievērojamākos latviešu dzejniekus un viņu darbus.</p> <p>Ar pedagoga palīdzību saprot dzejoļa tematiku, vingrinās pateikt dzejoļa galveno domu.</p> <p>Izteiksmīgi lasa un skandē dzejoļus.</p>

9. klase

Tēma	Stundu skaits	Temats	Mācību darbības un vēlamais rezultāts
Folklorā. K. Barona tautasdziesmu kārtošanas principi	6	Latviešu tautasdziesmas par cilvēka mūža ritumu Tautas tradīcijas kristībās, kāzās un bērēs Dainu skapis	Zina, kas ir K. Barons un viņa mūža darbs. Ir iepazinies ar K. Barona tautasdziesmu kārtošanas principiem. Mācās tautasdziesmas par cilvēka mūža svarīgākajām norisēm, saklausā tajās sacerētāju pausto tautas optimismu un latviešu tautas tikumiskās vērtības. Novērtē dziesmu tēlaino valodu.
Latviešu tautas pasakas	12	Dzīvnieku pasakas Brīnumpasakas Sadzīves pasakas	Zina pasaku iedalījumu, māk pastāstīt par raksturīgākajām latviešu tautas pasaku pazīmēm. Raksturo pasaku uzbūvi, saskata pasaku valodas raksturīgākās iezīmes. Izsaka savu attieksmi pret lasīto. Atstāsta izlasīto, izmantojot nozīmīgākos vārdus un izteicienus, kas raksturo notikumus un galvenās darbojošās personas.
Latviešu tautas teikas	8	Dažādas teikas Teiku grupēšana	Atšķir teiku no pasakas, saskata teikas galveno domu. Var sargrupēt teikas ar pedagoga palīdzību. Stāsta teiku.
Latviešu tautas sakāmvārdi Anekdotas Mīklas	6	Sakāmvārdu nozīme Anekdotas par cilvēku attiecībām Dažādas mīklas, to grupēšana	Zina populārākos sakāmvārdus un parunas, saprot to nozīmi. Saprot, kādu novērojumu dzīvē vai dabā sakāmvārds skaidro.

Tēma	Stundu skaits	Temats	Mācību darbības un vēlamais rezultāts
Cittautu pasakas	8	Latviešu un cittautu pasakas – kopīgais un atšķirīgais Pasakās izteiktās atziņas	Salīdzina latviešu tautas pasakas ar kādas citas tautas pasakām pēc tajās attēlotajiem notikumiem un tēliem. Salīdzina cittautu pasakās izteiktās atziņas ar atziņām latviešu tautas pasakās.
Literārās pasakas	12	Latviešu literārās pasakas: pasakas no M. Cielēnas pasaku krājuma “Mākoņaitiņa Alba” vai citas literārās pasakas Darba fragmenti no A. de Sent-Ekziperī “Mazais Princis”	Pazīst literārās pasakas pazīmes, atšķir tās no tautas pasakām, māc saskatīt pasakai raksturīgos elementus. Saprot literāro pasaku saturu, tematiku, tēlus, mācās saskatīt kopīgo un atšķirīgo dažādu tautu pasakās. Pauž attieksmi pret literāro pasaku varoņiem, diskutē.
Luga Stāsts Romāns (romāna fragments)	25	A. Brigaderes pasaku luga “Princese Gundega un karalis Brusubārda” Latviešu autoru darbi pēc izvēles Fragmenti no Dž. K. Roulingas “Harijs Poters”, M. Tvena “Princis un ubaga zēns” vai citu autoru darbiem	Ir priekšstats par rakstniecības saistību ar tautu un valodu. Saprot jēdzienu “daiļliteratūra” un tās saistību ar citiem mākslas veidiem. Atšķir literatūras žanrus – stāstu, romānu – un salīdzina tos. Zina un nosauc pazīstamākos latviešu rakstnieku darbus. Apzināti lasa, māc strādāt ar grāmatu. Izsaka spriedumus un savu attieksmi pret lasīto. Iepazīst un saprot latviešu literatūras un citu mākslu – folkloras, teātra mākslas, mūzikas, kino – ciešo saistību.

Tēma	Stundu skaits	Temats	Mācību darbības un vēlamais rezultāts
Dzeja	8	Latviešu klasiķu skaistākie dzejoļi Mūsdienu dzejnieku darbi	Ir iepazinies ar dzejas tematikas daudzveidību. Ir elementāras zināšanas par Dzejas dienu un tās saistību ar Raiņa vārdu. Izvēlas sev saprotamus un tuvus dzejoļus, izteiksmīgi lasa, komentē un mācās izteiksmīgi norunāt no galvas.
Eposs	6	A. Pumpurs “Lāčplēsis”	Iepazīstas ar eposa fragmentiem. Mācās izprast eposa saturu, teikas un vēsturisko notikumu saistību.
Liroepika	9	Poēma, balāde Fragments no A. Čaka poēmas “Mūžības skartie” vai cits pēc pedagoga izvēles izglītojamajam saprotams daiļdarbs	Iepazīst dzejas formā sacerētus daiļliteratūras darbus. Saskata liroepikas darbos būtiskus tautas vēstures notikumus, izsaka savu attieksmi.

Mācību sasniegumu vērtēšanas formas un metodiskie paņēmieni

Mācību sasniegumu vērtēšanas kārtību speciālās izglītības programmās nosaka Ministru kabineta 2006. gada 20. jūnija noteikumi Nr. 492 “Mācību sasniegumu vērtēšanas kārtība speciālās izglītības programmās”.

Izglītojamo ar garīgās attīstības traucējumiem mācību sasniegumus vērtē, ievērojot izglītojamo attīstības līmeni, spējas un veselības stāvokli.

Izglītojamā mācību sasniegumus vērtē daudzpusīgi un objektīvi, lai īstenotu šādus principus:

- prasību atklātības un skaidrības princips – prasības tiek formulētas atklāti, skaidri un saprotami atbilstoši izglītojamā attīstības līmenim;
- pozitīvo sasniegumu summēšanas princips – izglītojamā mācību sasniegumi tiek vērtēti, summējot pozitīvos sasniegumus iegaumēšanas un izpratnes, zināšanu praktiskās lietošanas un radošās darbības līmenī;
- vērtējuma atbilstības princips – izglītojamā zināšanu, prasmju un iemaņu vērtēšana notiek atbilstoši izglītojamā attīstības līmenim. Vērtējot tiek ņemts vērā Valsts pedagogiski medicīniskās komisijas noteiktais izglītojamā attīstības traucējumu veids, viņa spējas un veselības stāvoklis, attieksme pret mācību darbu;
- vērtējuma noteikšanai izmantoto pārbaudes veidu dažādības princips – mācību sasniegumu vērtēšanā izmanto rakstiskas, mutiskas un kombinētas pārbaudes, individuālo un grupas sasniegumu vērtēšanu un dažādus pārbaudes darbus;
- vērtēšanas regularitātes princips – mācību sasniegumi tiek vērtēti regulāri, lai pārliecinātos par izglītojamā iegūtajām zināšanām, prasmēm, iemaņām un mācību sasniegumu attīstības dinamiku.

Vērtēšana ir mācību procesa sastāvdaļa, tāpēc veicama visā mācību laikā, izvēloties piemērotāko vērtēšanas vietu mācību procesā, vērtēšanas mērķi, vērtēšanas metodisko paņēmieni.

Ir jāizmanto dažādi pārbaudes darba veidi, lai izglītojamajiem būtu iespējams parādīt savas zināšanas un prasmes.

Vērtēšana ir veicama dažādos mācību procesa posmos.

Vērtētājs var būt: pats izglītojamais, klasesbiedri, pedagogs (iekšējā vērtēšana); skolas administrācija, vecāki, eksperti, valsts un pašvaldības institūcijas (ārējā vērtēšana).

Pedagogs veic individuālu vai frontālu pārbaudi. Viņš vērtē izglītojamā mutvārdu atbildes, rakstu darbus (vingrinājumus, diktātus, domrakstus, kontroldarbus). Semestra un mācību gada beigās pedagogs var veidot mērķtiecīgus pārbaudes darbus.

Svarīgi, lai izglītojamais piedalītos vērtēšanā, ar pedagoga palīdzību mācītos izprast, analizēt un labot savas kļūdas.

Vērtēšanas iedalījums pēc vietas mācību procesā:

- ievadvērtēšana (diagnosticējošā) vērtēšana – tiek konstatētas izglītojamo zināšanas un pieredze pirms mācību sākuma. Iespējamie metodiskie paņēmieni: novērošana, saruna, jautājumi un atbildes, pārrunas, diagnosticējošs diktāts;
- kārtējā (formatīvā) vērtēšana – tiek konstatēti izglītojamo sasniegumi mācību laikā. Iespējamie metodiskie paņēmieni: vingrinājumi, diktāts, domraksts, darba mapes, atstāstījums, mutvārdu uzstāšanās, videoieraksts;
- nobeiguma (rezumējošā) vērtēšana – tiek konstatēts, kā izglītojamais ir apguvis latviešu valodas un literatūras programmas prasības, beidzot mācīties kādu tematu, kā arī mācību gada beigās. Iespējamie metodiskie paņēmieni: pārbaudes darbs, darba mape, domraksts.

Vērtēšanas metodiskie paņēmieni:

- izglītojamā stāstījums;
- pārrunas, mutvārdu un rakstveida jautājumi un atbildes;
- izteiksmīgās runas vērtējums;
- mutvārdu uzstāšanās par mācību tēmu;
- mutvārdu un rakstveida vingrinājumi;
- dažādi diktāti (redzes, dzirdes, diktāts ar uzdevumu u. c.);
- atstāstījums;
- domraksts;
- pārbaudes darbi;
- testi;
- pašvērtējums.

Mācību satura apguvei izmantojamo mācību līdzekļu un metožu uzskaitījums

Mācību līdzekļi

1. Mācību literatūra

1.1. Ieteicamās mācību grāmatas (sk. IZM ISEC izdotos ieteicamās mācību literatūras sarakstus).

1.2. Uzziņu literatūra: vārdnīcas, enciklopēdijas, antoloģijas, likumu, normatīvo aktu vai citu dokumentu krājumi, standarti, statistiskie pārskati u. tml. izdevumi.

1.3. Periodiskie izdevumi.

1.4. Interneta resursi.

2. Uzskates un tehniskie līdzekļi, iekārtas

2.1. Uzskates līdzekļi: tabulas, plakāti, mākslas darbu reprodukcijas, attēli, kartes u. tml.

2.2. Tehniskie līdzekļi un iekārtas: audiovizuālie mācību līdzekļi, magnētiskā tāfele, interaktīvā tāfele, dators, projektor, atskaņotājs, magnetofons, televizors, kodoskops, mūzikas instrumenti u. c.

Mācību metodes

Mācību procesā, strādājot ar izglītojamajiem, kuriem ir garīgās attīstības traucējumi, īpaši jāievēro saprotamības, pakāpenības un uzskatāmības princips.

Metode	Apraksts
Darbs ar grāmatu	Izglītojamajam tiek radīta izpratne par grāmatas uzbūvi, nodaļām, saturu. Grāmatu var izmantot informācijas meklēšanai, atkārtošānai un vingrinājumu veikšanai, kā arī informācijas radošai apstrādei.
Darbs ar tekstu	Izglītojamais lasa, klausās, analizē tekstu, meklē tajā informāciju, apstrādā to un sistematizē pēc noteiktiem nosacījumiem.
Demonstrējums (filma, prezentācija)	Demonstrējums nodrošina apgūstamā priekšmeta, objekta, parādības dzīvo vērojumu, tādējādi sekmējot attiecīgā mācību satura labāku izpratni un apgūšanu.

Metode	Apraksts
Diskusija	Pedagogs piedāvā apspriešanai kādu tematu. Izglītojamie iesaistās sarunā, cenšas izteikt, aizstāvēt un pamatot savu viedokli, mācās uz klausīt citu teikto, izteikt savas domas citiem saprotamā un literārā valodā.
Ekskursija/muzeja apmeklējums	Ar literāro darbu saistīto kultūrvēsturisko vietu apmeklējums. Rakstnieka memoriālā muzeja apmeklējums, autora personības iepazīšana.
Lomu spēles	Izglītojamie izspēlē lomas dažādās saziņas situācijās, tās liek izvēlēties saziņas situācijai atbilstošus valodas līdzekļus, mācīties saskarsmes mākslu.
Pārrunas – dialogs	Uzdodot jautājumus, pedagogs noskaidro, kā izglītojama izpratis tematu, kā atceras mācīto vielu. Jautājumi palīdz sakārtot faktus noteiktā sistēmā, ar pedagoga palīdzību analizēt dažādus faktus un notikumus un secināt. Pedagogs māca izglītojamos atbildēt skaidri un precīzi.
Prātavētra	Pedagogs izvirza problēmu, visi izsakās, min idejas vai atbildes, kuras pieraksta, piemēram, uz tāfeles, nekomentē, bet pēc tam apspriež visus izteikumus un nonāk pie vispiemērotākā problēmas atrisinājuma. Paņēmiens, ko var izmantot dažādās jomās: noskaidrot izglītojamo iepriekšējās zināšanas, izmantot pārejā uz jauno vielu vai risinot kādu problēmuzdevumu. Izglītojamos tas izraisa aktivitāti un interesi.
Rotaļas, spēles	Pedagogs izvēlas spēles un rotaļas pēc vajadzības un izglītojamo spējām, parasti mācību vielas nostiprināšanai.
Situāciju izspēle	Izglītojamie aktivizē savu pieredzi atbilstoši konkrētai situācijai, tā viņi var sagatavoties dažādiem ikdienas un sadzīves gadījumiem (kā pilsētā nokļūt noteiktā vietā, kā pierakstīties pie ārsta utt.).
Stāstījums, skaidrojums	Stāstījums vai sistemātiskais izklāsts speciālajā skolā nedrīkst būt garš, tam jābūt spilgtam un emocionālam, pedagogam stāstījuma laikā jāseko līdz izglītojamo līdzdalībai satura uztverē. Pedagoga jaunās vielas skaidrojumam jābūt īsam, skaidram, bez svešvārdiem. Stāstījuma un skaidrojuma laikā jāizmanto uzskate.

Metode	Apraksts
Vingrinājumi (mutvārdu un rakstveida)	Vingrinājums ir metodisks paņēmiens, lai mutvārdos vai rakstveidā apgūtu pareizrunu un pareizrakstību, arī izprastu teorētiskās zināšanas un attīstītu valodas prasmes. Vingrinājumiem jābūt dažādiem, ar pakāpeniski pieaugošu grūtības pakāpi un jāveicina zināšanu izmantošana dažādās situācijās.